

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 276/2020-35

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 8. októbra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Petra Molnára prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA] zastúpeného advokátom JUDr. Martinom Lopuchom, PhD., Novomeského 34, Michalovce, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Humenné v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Em 1/2018 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKČIA] na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Humenné v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Em 1/2018 porušené b o l i .

2. Okresnému súdu Humenné p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Em 1/2018 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. ■■■■■ priznáva finančné zadost'učinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré mu je Okresný súd Humenné p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. ■■■■■ priznáva úhradu trov konania v sume 375,24 € (slovom tristosedemdesiatpäť eur a dvadsaťštyri centov), ktorú je Okresný súd Humenné p o v i n n ý vyplatiť na účet jeho právneho zástupcu JUDr. Martina Lopucha, PhD., Novomeského 34, Michalovce, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a s'ťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 13. mája 2020 doručená ústavná s'ťažnosť ■■■■■, ■■■■■, ■■■■■ (ďalej len „s'ťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Humenné (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Em 1/2018 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Ústavný súd uznesením sp. zn. II. ÚS 276/2020 z 9. júna 2020 prijal ústavnú s'ťažnosť na ďalšie konanie.

3. Z ústavnej s'ťažnosti a jej príloh vyplýva, že rozsudkom Okresného súdu Michalovce sp. zn. 15 P 267/2015 z 13. marca 2017 bol maloletý ■■■■■ zverený do striedavej osobnej starostlivosti s'ťažovateľa a matky maloletého. Predmetný rozsudok bol potvrdený rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 7 CoP 141/2017 z 21. decembra 2017.

4. Dňa 13. februára 2018 sťažovateľ podal na okresnom súde návrh na výkon rozhodnutia z dôvodu, že matka maloletého mu odmietala dobrovoľne odovzdávať dieťa do osobnej starostlivosti. Dňa 29. júna 2018 vydal okresný súd uznesenie o zrušení opatrovníka maloletému dieťaťu v osobe Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Michalovce a zároveň rozhodol o ustanovení opatrovníka Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Humenné.

5. V právnej veci boli podľa vyjadrenia sťažovateľa vykonané nasledujúce právne úkony:

- 21. novembra 2018 – sťažovateľ bol vyzvaný na predloženie vykonateľného rozhodnutia, ktoré je podkladom pre výkon rozhodnutia, a to i s doložkou vykonateľnosti,

- 5. decembra 2018 – matka maloletého dieťaťa bola vyzvaná súdom na podrobenie sa vykonateľnému exekučnému titulu; zároveň bol opatrovník vyzvaný na poskytnutie správy týkajúcej sa zistenia informácií o dôvodoch nepodrobenia sa vykonateľnému exekučnému titulu,

- 23. januára 2019 – okresnému súdu bolo doručené odvolanie matky maloletého dieťaťa proti výzve súdu,

- 30. januára 2019 – okresnému súdu bolo doručené vyjadrenie zo strany opatrovníka, v ktorom uvádza, že striedavá osobná starostlivosť sa nerealizuje z dôvodu zlej komunikácie medzi rodičmi, sú medzi nimi hádky a konflikty, ktorých je účastné aj maloleté dieťa, na ktoré to má negatívny dopad,

- 21. februára 2019 – okresný súd zaslal výzvu referátu poradensko-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Humennom pre účel zaujatia stanoviska k vhodnosti navrhovaného psychologického poradenstva a predpokladaného času jeho trvania,

- 6. marca 2019 – okresný súd urgoval psychologičku referátu poradensko-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Humennom o stanovisko k vhodnosti nariadenia psychologického poradenstva,

- 18. apríla 2019 – okresnému súdu bolo doručené oznámenie referátu poradensko-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Humennom o tom, že s matkou maloletého dieťaťa bol nadviazaný kontakt,

- 29. apríla 2019 – sťažovateľovi a matke maloletého dieťaťa bolo nariadené podrobiť sa psychologickému procesu na referáte poradensko-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Humennom po dobu šiestich mesiacov od právoplatnosti uznesenia,

- 21. augusta 2019 – okresný súd vyzval opatrovníka na podanie správy vo veci nariadeného výkonu súdneho rozhodnutia,

- 10. septembra 2019 – okresnému súdu bola doručená správa referátu poradensko-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Humennom, z ktorej vyplýva, že matka dieťaťa oznámila, že sa ďalších konzultácií nezúčastní z dôvodu, že sťažovateľ nerešpektuje súdom nariadené znalecké dokazovanie, ktoré bolo uložené v konaní o zmenu práv a povinností k maloletému dieťaťu,

- 26. septembra 2019 – okresný súd uložil matke dieťaťa pokutu vo výške 50 eur v zmysle § 382 Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“),

- 22. októbra 2019 – okresným súdom bolo vydané uznesenie o zamietnutí sťažnosti matky dieťaťa proti rozhodnutiu o uložení pokuty.

6. V dňoch 29. marca 2019, 9. augusta 2019 a 30. decembra 2019 sťažovateľ žiadal okresný súd prostredníctvom svojich urgencií o urýchlené uskutočnenie výkonu rozhodnutia.

Z prehľadu procesných úkonov okresného súdu je zrejmé, že konanie o výkon rozhodnutia je zdĺhavé, chaotické, vo viacerých fázach konania poznačené nečinnosťou a úkonmi s nízkou efektívnosťou. Výsledkom pomalého konania všeobecného súdu je skutočnosť, že sťažovateľ so svojím synom nerealizoval nielen osobnú starostlivosť, ale ani styk po dobu takmer troch rokov, z toho takmer 2 a pol roka od začiatku výkonu rozhodnutia.

7. Sťažovateľ poukazuje na to, že stav právnej neistoty bol nútený znášať v dva roky trvajúcim konaní na Okresnom súde Michalovce vedenom pod sp. zn. 15 P 267/2015 a na krajskom súde vedenom pod sp. zn. 7 CoP 141/2017, predmetom ktorého bola úprava práv a povinností k maloletému dieťaťu. Doteraz neukončený výkon rozhodnutia stav právnej neistoty nielen dramaticky prehľbuje, ale vyúsťuje do stavu právnej beznádeje.

8. Sťažovateľ ku kritériám pre posúdenie, či v konaní dochádza k zbytočným priet'ahom, uviedol, že výkon rozhodnutia vo veci maloletého nemožno označiť za právne ani fakticky zložitú vec. Predmetné konanie nie je konaním základným, teda vo veci samej, v ktorom sa uplatňuje vyšetrovacía zásada pri zistení skutkového stavu, ale konaním, v ktorom sa donucovacia štátna moc využíva na realizáciu práv a povinností vyplývajúcich z rozhodnutia vo veci samej. Takáto nútená realizácia súdneho rozhodnutia pozostáva z úkonov súdu uvedených v štvrtej časti Civilného mimosporového poriadku. Napriek tomu, že táto časť procesného predpisu neobsahuje špeciálne ustanovenia upravujúce rýchlosť konania i pre toto konanie, platia základné princípy konania (čl. 5 ods. 2 a čl. 12 CMP).

Podľa mienky sťažovateľa okresný súd podľa týchto ustanovení všeobecne záväzného predpisu nepostupoval. Po začatí konania prvý úkon vykonal po viac ako štyroch mesiacoch. Ďalší úkon vo veci, výzva oprávnenému, bola expedovaná po piatich mesiacoch.

O zamietnutí sťažnosti matky proti uzneseniu súdu z 26. septembra 2019 o uložení pokuty rozhodol po štyroch mesiacoch. V ostatných úkonoch okresný súd konal podľa sťažovateľa mimo rámca svojich povinností. Od januára 2019 prenechal iniciatívu referátu poradensko-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Humennom v záujme podrobenia sa rodičov poradensko-psychologickému procesu a po jeho zlyhaní z dôvodov na strane matky od 10. septembra 2019 prenechal iniciatívu mediácii. V tejto súvislosti sťažovateľ poukazuje na to, že vzťahy medzi rodičmi maloletého dieťaťa boli od roku 2015 zlé po tom, ako sa sťažovateľ rozišiel s matkou maloletého pre neplnenie si jej rodičovských povinností a záhaľčivému spôsobu života. Od tejto doby matka proti sťažovateľovi „využíva dieťa ako zbraň, resp. ako akt pomsty za rozchod, negatívne ovplyvňuje dieťa proti otcovi a bráni akémukoľvek styku“.

9. Ak po rozsiahlom dokazovaní vo veci samej v konaní o úpravu práv a povinností k maloletému bola určená striedavá osobná starostlivosť o maloletého, pretože to bolo v jeho najlepšom záujme, a dlhodobo pred právoplatným skončením tohto konania sťažovateľ nemal možnosť dobrovoľne vykonávať čo i len príležitostný styk s maloletým, považuje tvrdenia matky a maloletého dieťaťa vyjadrujúce, že „... maloletý odmieta chodiť k otcovi lebo je zlý...“, za tendenčné a správanie matky považuje za účelové v snahe vyhnúť sa nútenému výkonu súdneho rozhodnutia. Z tohto dôvodu sa podľa sťažovateľa celé

zmierovacie konanie na referáte poradensko-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Humennom javí ako bez právneho a faktického významu.

10. K ďalšiemu kritériu posudzovania, či v konaní k priet'ahom došlo, s'ťažovateľ uvádza, že si nie je vedomý, aby svojím správaním spôsobil akékoľvek priet'ahy v konaní. Opakovane urgoval súd o urýchlené uskutočnenie výkonu rozhodnutia a 2. marca 2020 sa pokúšal o nápravu s'ťažnosťou na priet'ahy v konaní podľa § 62 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov adresovanou predsedovi okresnému súdu, ktorý konštatoval, že k priet'ahom nedošlo. S týmto záverom však s'ťažovateľ nesúhlasí a odmieta spájanie výsledkov napadnutého konania o výkon rozhodnutia s konaním o zmenu úpravy rodičovských práv a povinností k maloleťmu dieťaťu vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 10 P 83/2018.

11. S'ťažovateľ poukazuje na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“), podľa ktorej pri rozhodovaní v konaniach o úpravu rodičovských práv a povinností sa má uplatniť výnimočná rýchlosť konania, a preto napadnuté konanie nemalo trvať dlhšie ako 4-5 mesiacov a dávno malo byť ukončené.

12. S'ťažovateľ uviedol, že maloleť ■■■ je jeho jediným dieťaťom, o ktoré sa odmalička osobne staral, no po dobu troch rokov, z toho 2 a pol roka od začatia konania o výkon rozhodnutia, mu nebolo umožnené s maloleťm realizovať styk ani striedavú osobnú starostlivosť. S'ťažovateľ bol absolútne vylúčený z realizácie svojich rodičovských práv a povinností, maloleťho nemohol vychovávať, nemohol byť účastný pri jeho školských či mimoškolských aktivitách, v dôsledku čoho pociťuje citovú ujmu. Poukazuje na to, že zo strany súdu a referátu poradensko-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Humennom je neustále zaťažovaný šetreniami, účasťami na zmierovacích konaniach, ktoré k ničomu nevedú a traumatizujú ho. S'ťažovateľ je preto toho názoru, že všetky tieto okolnosti ho oprávňujú na to, aby žiadal o priznanie nemajetkovej ujmy za viac ako dvojročné priet'ahy v napadnutom konaní vo výške 8 500 eur.

13. Na základe uvedených dôvodov sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vyslovil porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov, priznal sťažovateľovi primerané finančné zadostučinenie v sume 8 500 € a náhradu trov právneho zastúpenia na účet jeho právneho zástupcu.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

14. Na základe výzvy ústavného súdu na zaujatie stanoviska k ústavnej sťažnosti predseda okresného súdu vo svojej odpovedi sp. zn. Spr 4007/20 z 23. júna 2020 vo svojom vyjadrení okrem prehľadu vykonaných procesných úkonov v napadnutom konaní uviedol, že *„predmetom napadnutého konania je výkon rozhodnutia o výchove maloletých detí tzv. personálna exekúcia. Ide o osobitný druh konania, v ktorom zákon predpisuje, ako súd vo veci musí postupovať. Hoci po právnej stránke vec nemožno hodnotiť ako zložitú, pretože tento postup je okrem zákonnej regulácie upravený aj rezortnou internou inštrukciou a tiež príslušnou judikatúrou, pokiaľ ide o hľadisko skutkovej zložitosti veci je potrebné uznať pri tomto druhu konania vzhľadom na jeho charakter určitý stupeň náročnosti z hľadiska potreby dokazovania týkajúceho sa otázok dodržiavania povinnosti vyplývajúcich zo súdneho rozhodnutia o úprave styku s maloletým. Práve z dôvodu nevyhnutnosti zistiť, či sa povinný podrobuje rozhodnutiu, o výkon ktorého ide a či prípadne existujú ospravedlniteľné dôvody, pre ktoré sa povinný nemôže podrobiť rozhodnutiu, je takéto konanie v zásade skutkovo zložitejšie, keďže aj v dôsledku princípu materiálnej pravdy, ktorý sa uplatňuje aj v civilných mimosporových konaniach, sa kladú zvýšené nároky na veci všeobecný súd v kontexte jeho povinnosti zisťovať skutočný stav, nielen skutkový, teda účastníkmi tvrdený (čl. 6 CMP).*

Správanie sa účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prietahom a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov. V tom smere poukazujem na postup sťažovateľa, zastúpeného právnym zástupcom, ktorý napriek tomu, že mu bola

známa adresa bydliska povinnej matky, pričom maloleté dieťa žije s ňou v spoločnej domácnosti, t.j. na adrese [REDAKOVANÉ] (vyplýva to z rozhodnutia Okresného súdu Michalovce sp. zn. 15P/267/2015-238 zo dňa 01.07.2017, Krajského súdu v Košiciach č. k. 7CoP/141/2017-279 zo dňa 21.12.2017), podal návrh na výkon súdneho rozhodnutia dňa 13.02.2018 na miestne nepríslušnom súde a tiež k návrhu na nariadenie výkonu rozhodnutia nepripojil rozhodnutie o úprave rodičovských správ s vyznačením doložky vykonateľnosti. V tomto smere poukazujem § 376 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku, ak povinný dobrovoľne nesplní, čo mu ukladá vykonateľný exekučný titul, môže oprávnený podať návrh na nariadenie výkonu rozhodnutia. Učinil tak, až na základe výzvy zaslanej súdom.

V tomto smere poukazujem, že súd pri zisťovaní skutočností, pre ktoré sa povinný dobrovoľne nepodriada vykonateľnému súdnemu rozhodnutiu, zohľadňuje nie len správanie sa povinného, ale aj správanie oprávneného a názor maloletého. Zo strany súdu bol ÚPSVaR Humenné vyzvaný na podanie správy a prešetrenie dôvodov, pre ktoré sa povinná matka nepodrobuje súdnemu rozhodnutiu. Z jeho správy zo dňa 28.01.2019 (čl. 64) vyplýva, že maloletý odmieta stretávať sa s otcom a tiež s ním telefonicky komunikovať. Medzi rodičmi dieťaťa sú veľmi vyhrotené vzájomné vzťahy a každý z rodičov zotrváva na svojom postoji. Preto súd vo veci aj nariadil výkon rozhodnutia formou účasti na psychologickom poradenstve. Samotný sťažovateľ proti rozhodnutiu súdu odvolanie nepodal, napriek tomu však najprv odmietal zúčastniť sa poradenského procesu. Bol písomne pozvaný na stretnutie na deň 25.04.2019, ktorého sa nezúčastnil. Následne dňa 20.06.2019 telefonicky potvrdil, že konzultácie na ÚPSVaR sa zúčastní. Matka dieťaťa v tomto smere spolupracovala, bol s ňou nadviazaný kontakt, zúčastnila sa troch individuálnych konzultácií na referáte poradensko-psychologických služieb a tiež spoločnej konzultácie so starými rodičmi maloletého dieťaťa.

Matka maloletého dieťaťa vyvíja snahu k riešeniu vzniknutej situácie o čom svedčí aj uzatvorená Dohoda o vykonávaní opatrení v Centre pre deti a rodiny zo dňa 05.12.2019 (čl. 136). Cieľom týchto opatrení je eliminovať negatívny vplyv dlhodobej porozchodovej situácie na dieťa za aktívnej spolupráce rodičov a podpora styku maloletého s oboma rodičmi. Dohoda je uzatvorená na obdobie od 05.12.2019 do 17.08.2020.

Súd odo dňa postúpenia spisu Okresným súdom Michalovce (04.05.2018) vykonáva kroky v zmysle platnej právnej úpravy tak, aby matka maloletého dieťaťa sa podrobila výkonu právoplatného a vykonateľného súdneho rozhodnutia. Vzhľadom na vek mal. dieťaťa, doterajší stav veci, konanie rodičov dieťaťa, samotný postoj maloletého, súd musí zvážiť primeranosť zásahu a vhodný spôsob zásahu tak, aby mal. dieťa bolo čo najmenej vystavené stresujúcim situáciám, ktoré by mohli mať na neho negatívny dopad. Zo spisu a tiež podaní sťažovateľa jednoznačne vyplýva, že pre neho akceptovateľnou formou je jedine výkon rozhodnutia, t.j. odňatie dieťaťa matke a odovzdanie jemu. Otec dieťaťa sa domáha styku s dieťaťom formou nariadenia výkonu neberúc v úvahu jeho odmietavý postoj, ktorý bol jednoznačne preukázaný správami ÚPSVaR a to aj napriek opatreniam a zásahom zo strany ÚPSVaR Humenné, ktoré za účelom eliminácie nepriaznivého dopadu na maloleté dieťa, boli prijaté a sú ÚPSVaR aj realizované.

Z úradnej moci súdu je tiež známe, že na tunajšom súde je pod sp. zn. 10P/83/2018 vedené konanie o zmene úpravy styku s maloletým dieťaťom. Vo veci bol podaný znalecký posudok [REDAKOVANÉ], ktorá v jeho závere uviedla, že zverenie mal. dieťaťa do striedavej starostlivosti obidvoch rodičov sa nejaví byť v najlepšom záujme dieťaťa. Navrhla zveriť dieťa do osobnej starostlivosti matky a styk otca s dieťaťom upraviť tak, aby sa s nim stretával v nepárnom týždni od piatka popoludní do nedele večera a zároveň v párnom týždni od stredy do štvrtka vrátane polovice všetkých prázdnin a sviatkov. Uvedené konanie nie je právoplatne skončené.“

Z uvedených dôvodov považuje predseda okresného súdu ústavnú sťažnosť za nedôvodnú.

15. K vyjadreniu okresného súdu zaujal stanovisko z 12. júla 2020 prostredníctvom svojho právneho zástupcu aj sťažovateľ, ktorý v ňom v podstatnom uviedol, že napadnuté konanie „nie je konaním vo veci samej, v ktorom sa primárne zohľadňuje záujem mal. dieťaťa pri uplatnení tzv. vyšetrovacej zásady. Takýmto konaním bolo konanie Okresného súdu Michalovce sp.zn. 15P/267/2015 v spojení s odvolacím konaním na Krajskom súde v Košiciach sp.zn. 7Cop 141/2017, rozsudkami ktorých bol mal. [REDAKOVANÉ] zverený do striedavej osobnej starostlivosti rodičov. Z oboch rozhodnutí po rozsiahлом dokazovaní vyplýva jednoznačný záver o otcovej spôsobilosti na výchovu dieťaťa, silnom emočnom vzťahu

medzi ním a dieťaťom navzájom. Osobitne sťažovateľ poukazuje na znalecký posudok [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] z 19.9.2016 v ktorom znalkyňa tieto závery potvrdzuje, a ktoré sú obsiahnuté i v odôvodnení rozsudku.

Ak teda k decembru 2017 bol skutkový stav taký, že otec bol spôsobilý na výchovu dieťaťa, mal o ňu záujem, striedavá osobná starostlivosť bola v záujme dieťaťa a matka otcovi umožnila stretnutie s mal. naposledy v októbri 2017, bolo potrebné súdom prioritne vyriešiť zásadnú predbežnú otázku, z akých dôvodov sa dieťa v súčasnosti k otcovi správa neslušne a odmietavo, a prečo matka neodovzdáva mal. na striedavú starostlivosť sťažovateľovi.

Už po dvoch neúspešných pokusoch o prevzatie dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti podal otec návrh na výkon rozhodnutia. Toto konanie, ktoré stále prebieha, priebežne 3x urgoval k urýchlenej realizácii výkonu rozhodnutia, 2.3.2020 podal sťažnosť na prietahy v konaní predsedovi súdu. Otec pravidelne neúspešne v dvojtýždňových intervaloch cestoval [REDAKOVANÉ] a späť za účelom prevzatia dieťaťa z rúk matky. Podroboval sa pokynom súdu a Referátu poradensko psychologických služieb ÚPSVaR Humenné. Pokiaľ sa dieťa správa k otcovi odmietavo a neslušne, poukazujem na logický záver, že pokiaľ sa otec s dieťaťom od októbra 2017 nestretol, do decembra 2017 boli so synom na seba citovo naviazaní, nemohol on negatívne ovplyvniť správanie dieťaťa, ale len jeho matka.

Okresný súd Humenné sa nemôže odvolávať na prebiehajúci poradenskopsychologický proces na Referáte poradensko-psychologických služieb v Humennom a zbavovať sa svojej zodpovednosti za zdĺhavé konanie vo veci. Spôsob a prostriedky výkonu rozhodnutia volí súd, avšak za prísneho rešpektovania citovaných zásad čl.5, 12 CMP. V konaní vždy starostlivo prihliada na všetko, čo v konaní vyšlo najavo (§ 191 ods. 1 CSP v spojení s § 2 ods. 1 CMP), vždy v súlade s princípmi, na ktorých spočíva CMP (čl. 10 CMP).

Už znalkyňa [REDAKOVANÉ] v závere znaleckého posudku z 19.9.2016 v konaní 15P/267/2015 v odpovedi na 4. otázku udáva, že dieťa bolo používané ako prostriedok manipulácie s otcom dieťaťa. Silná citová naviazanosť mal. na sťažovateľa je zrejma z titulov pre výkon rozhodnutia. Ak matka v návrhu z 29.5.2018 na zmenu úpravy práv a povinností rodičov k mal. dieťaťu v konaní Okresného súdu Humenné sp. zn. 10P/83/2018

ako dôvod zmeny rozhodnutia udáva nezaujem sťažovateľa o mal. a o tomto konaní súdne oddelenie 7Em vedelo, čo vyplýva z vyjadrenia súdu, nemalo sklznúť do zdĺhavého procesu dokazovania a poradenstva rodičom mal. dieťaťa pred Referátom poradensko - psychologických služieb, ak tí navyše nevedú spoločnú domácnosť a spolu nežijú, ale po neúspešnej výzve na plnenie pristúpiť k uskutočneniu výkonu rozhodnutia, prípadne k účinným a ráznym represívnym opatreniam - ukladaniu pokút matke podľa § 382 CMP. Štvrtá časť CMP, ani vyhl. č. 207/2016 Z.z. totiž súdu neukladá povinnosť využívať všetky prostriedky výkonu rozhodnutia. Vyhodnocovanie sporných a nesporných skutočností a všetkého, čo v konaní vyšlo najavo je zvlášť dôležité v konaniach o výkon rozhodnutia, aby súd prostriedky smerujúce k realizácii výkonu uplatnil rýchle a cielene – na porušovateľa povinností - matku.“.

16. Vzhľadom na vyjadrenie sťažovateľa z 28. septembra 2020, ako aj predsedu okresného súdu z 23. júna 2020, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Obsah súdneho spisu v napadnutom konaní

17. Z obsahu predloženého spisu okresného súdu sp. zn. 7 Em 1/2018 ústavný súd zistil pre posúdenie ústavnej sťažnosti vykonanie týchto relevantných procesných úkonov:

- 13. februára 2018 – sťažovateľ podal na Okresnom súde Michalovce návrh na výkon rozhodnutia,

- 21. februára 2018 – uznesením Okresného súdu Michalovce č. k. 2 Em 2/2018-12 bol maloletému dieťaťu ustanovený na zastupovanie kolízny opatrovník Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Michalovce,

- 28. februára 2018 – Okresným sudom Michalovce bola povinná [REDAKOVANÉ] vyzvaná na podanie správy o tom, či sa podrobuje rozhodnutiu, a ak nie, aby uviedla

dôvody, pre ktoré si neplní povinnosti uložené rozhodnutím súdu, a zároveň bol vyzvaný Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Michalovce na preverenie a podanie správy o dôvodoch, pre ktoré povinná neplní povinnosti uložené rozhodnutím súdu,

- 12. marca 2018 – Okresnému súdu Michalovce bola doručená správa Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Michalovce o tom, že šetrením bolo zistené, že povinná [REDAKOVANÉ] a maloleté dieťa [REDAKOVANÉ] majú bydlisko na adrese [REDAKOVANÉ]

- 10. marca 2018 – prípis Okresného súdu Michalovce o postúpení veci sp. zn. 2 Em 2/2018 na okresný súd,

- 30. apríla 2018 – spis Okresného súdu Michalovce sp. zn. 2 Em 2/2018 doručený okresnému súdu,

- 4. mája 2018 – postúpená vec Okresného súdu Michalovce sp. zn. 2 Em 2/2018 zapísaná do registra okresného súdu pod sp. zn. 7 Em 1/2018 a vec pridelená na rozhodnutie sudkyňi JUDr. Jane Tomášovej,

- 29. júna 2018 – vydané uznesenie č. k. 7 Em 1/2018-376 o zrušení opatrovníka – Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Michalovce maloletému dieťaťu na zastupovanie v tomto konaní a bol ustanovený opatrovník – Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Humenné,

- 21. novembra 2018 – sťažovateľ bol vyzvaný na predloženie rozhodnutia, na podklade ktorého sa mal viesť výkon rozhodnutia, s vyznačením doložky vykonateľnosti,

- 5. decembra 2018 – okresnému súdu doručený exekučný titul na výkon rozhodnutia s vyznačením doložky vykonateľnosti,

- 5. decembra 2018 – matka maloletého dieťaťa bola výzvou zo strany súdu v zmysle § 379 ods. 2 CMP vyzvaná na podrobenie sa vykonateľnému exekučnému titulu,

- 11. decembra 2018 – opatrovník – Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Humenné bol vyzvaný na poskytnutie správy týkajúcej sa zistenia informácií a dôvodov nepodrobenia sa vykonateľnému exekučnému titulu,

- 15. januára 2019 – opatrovník – Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Humenné bol opätovne vyzvaný na podanie správy týkajúcej sa zistenia informácií a dôvodov nepodrobenia sa vykonateľnému exekučnému titulu,

- 23. januára 2019 – doručené odvolanie matky dieťaťa voči výzve súdu na podrobenie sa výkonu exekučného titulu,

- 30. januára 2019 – doručené vyjadrenie k prešetreniu pomerov Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny a k dôvodom nerealizácie striedavej osobnej starostlivosti,

- 21. februára 2019 – zaslaná výzva referátu poradenstva-psychologických služieb v Humennom pre účel zaujatia stanoviska o vhodnosti navrhovaného psychologického poradenstva a predpokladaného času jeho trvania,

- 29. marca 2019 – okresnému súdu doručená výzva sťažovateľa na neodkladné konanie,

- 18. apríla 2019 – doručené stanovisko referátu poradenstva-psychologických služieb v Humennom – nadviazaný kontakt so sťažovateľom a matkou dieťaťa, ktorým bolo zaslané pozvanie na sedenie na 25. apríl 2019 s tým, že v prípade spolupráce je predpokladaná dĺžka poradenského procesu 6 mesiacov,

- 29. apríla 2019 – uznesenie č. k. 7 Em 1/2018-79, ktorým bol nariadený výkon súdneho rozhodnutia, sťažovateľovi a matke maloletého dieťaťa bolo nariadené podrobiť sa poradensko-psychologickému procesu na referáte poradenstva-psychologických služieb v Humennom po dobu 6 mesiacov od právoplatnosti uznesenia,

- 21. júna 2019 – doručené stanovisko referátu poradenstva-psychologických služieb v Humennom k realizovanému psychologickému poradenstvu,

- 9. augusta 2019 – urgencia sťažovateľa na vykonanie opatrení súdu pre účel dobrovoľného splnenia povinností matkou,

- 21. augusta 2019 – výzva referátu poradenstva-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Humennom na podanie správy vo veci nariadeného psychologického poradenstva,

- 10. septembra 2019 – súdu doručená správa referátu poradenstva-psychologických služieb Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Humennom o ukončení poskytovania psychologického poradenstva,

- 26. septembra 2019 – uznesenie – uloženie pokuty matke dieťaťa vo výške 50 € v zmysle § 382 CMP z dôvodu nesplnenia povinnosti napriek výzve súdu podrobiť sa výkonu súdneho rozhodnutia o striedavej osobnej starostlivosti vo vzťahu k maloletému dieťaťu,

- 22. októbra 2019 – podaná sťažnosť matkou dieťaťa k rozhodnutiu o udelení pokuty,

- 30. decembra 2019 – urgencia sťažovateľa o neodkladné konanie vo veci,
- 17. februára 2020 – uznesenie o zamietnutí sťažnosti matky dieťaťa proti uzneseniu z 26. septembra 2019,
- 28. mája 2020 – opakovaná výzva súdu povinnej na podrobenie sa právoplatnému a vykonateľnému súdnemu rozhodnutiu a vyžiadaná správa z Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Humenné.

IV.

Relevantná právna úprava a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

18. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

19. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

20. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

21. Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy si ústavný súd osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 280/08, I. ÚS 326/2010).

22. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

23. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

24. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z čl. 12 CMP, ktorý určuje, že súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prieťahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania účastníkov konania a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného mimosporového poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní tvoriacich predmet úpravy týchto poriadkov.

25. Európsky súd pre ľudské práva pri poskytovaní ochrany práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorého obsahové komponenty sú v zásade identické s obsahom základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, uplatňuje kritérium významu veci z pohľadu sťažovateľa a v tejto súvislosti diferencuje posudzovanie primeranosti plynulosti konania do troch skupín; ide o konania vyžadujúce primeranú rýchlosť, osobitnú rýchlosť alebo výnimočnú rýchlosť (m. m. III. ÚS 254/2015, III. ÚS 181/2011).

26. Ak ide o konania týkajúce sa rodičovských práv, EŠLP požaduje od vnútroštátnych súdnych orgánov výnimočnú rýchlosť konania (m. m. I. ÚS 304/2011).

Aj ústavný súd pri posudzovaní konania sťažovateľa vychádzal z kritéria výnimočnej rýchlosti požadovanej v prípadoch konaní o rodičovských právach, medzi ktoré nepochybne patrí aj konanie o výkon rozhodnutia vo veci starostlivosti o maloleté dieťa.

27. Ústavný súd v rámci svojej rozhodovacej činnosti hodnotil a prisúdil význam plynutia lehoty vo vývoji dieťaťa z hľadiska budovania citových väzieb k osobám, v ktorých výchove a starostlivosti sa nachádza, ako aj k osobám, s ktorými je alebo nie je v pravidelnom kontakte (pozri II. ÚS 35/01). Judikatúra ústavného súdu tak zdôrazňuje špecifickú povahu konaní týkajúcich sa rodičovských práv vyžadujúcich si prístup s osobitnou starostlivosťou. Teda ústavný súd, vychádzajúc z povahy predmetu posudzovaného konania, vychádzal aj z úvah spočívajúcich v tom, že rozvíjanie, respektíve obnova vzťahu dotknutého rodiča so svojim dieťaťom, je v súvislosti s uplynulým časom podstatne sťažená (III. ÚS 351/2014), a že špecifickému charakteru konania o výkon rozhodnutia o starostlivosti o maloleté dieťa korešponduje aj osobitný účel základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorým je v danom prípade pružnosť konania garantujúca promptnosť donucovacej moci štátu zabezpečujúcej vynútenie plnenia povinností vyplývajúcich zo súdnych rozhodnutí o výchove maloletých detí a o úprave styku s nimi (m. m. III. ÚS 254/2015). Povaha tohto konania preto podmieňovala prísnejšie hodnotenie jeho priebehu ústavným súdom z toho hľadiska, či v ňom došlo nečinnosťou alebo neefektívnou činnosťou k zbytočným prietahom.

28. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií ústavný súd posudzoval aj sťažnosť sťažovateľa.

V.

Posúdenie vecí ústavným súdom

29. Predmetom napadnutého konania okresného súdu je zabezpečenie výkonu rozhodnutia vo veciach maloletých podľa § 370 a nasl. CMP, a to realizácia striedavej osobnej starostlivosti o maloleté dieťa. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že konanie o nariadenie výkonu rozhodnutia vo veciach maloletých tvorí štandardnú a pomerne početnú súčasť rozhodovacej činnosti súdov, pričom napriek špecifickej povahe takéhoto konania vyžadujúcej citlivý prístup orgánov verejnej moci ho v zásade nemožno považovať za právne zložité (m. m. IV. ÚS 155/2018).

Pokiaľ ide o hľadisko skutkovej zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že s prihliadnutím na charakter konania zaisťujúceho nariadenie výkonu rozhodnutia vo veciach maloletých z dôvodu nevyhnutnosti zistiť, či sa povinný podrobuje rozhodnutiu, o výkon ktorého ide, a či prípadne existujú ospravedlniteľné dôvody, pre ktoré sa povinný nemôže podrobovať rozhodnutiu, je takéto konanie v zásade skutkovo zložitejšie, keďže aj v dôsledku princípu materiálnej pravdy, ktorý sa uplatňuje v civilných mimosporových konaniach, sa kladú zvýšené nároky na vo veci konajúci všeobecný súd v kontexte jeho povinnosti zisťovať skutočný stav veci, nielen skutkový, teda účastníkmi tvrdený (čl. 6 CMP).

30. Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a rovnako práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru). Zo zistení ústavného súdu s prihliadnutím na prehľad procesných úkonov vykonaných v napadnutom konaní vyplýva, že sťažovateľ prispel k predĺženiu napadnutého konania tým, že napriek tomu, že mu bola známa adresa bydliska povinnej a maloleté dieťa žije s ňou v spoločnej domácnosti, t. j. na adrese [REDAKOVANÉ] (vyplýva to z rozhodnutia Okresného súdu Michalovce č. k. 15 P 267/2015-238 z 1. júla 2017, Krajského súdu v Košiciach č. k. 7 CoP 141/2017-279 z 21. decembra 2017), podal návrh

na výkon súdneho rozhodnutia na miestne nepríslušnom súde, a tiež tým, že k návrhu na nariadenie výkonu rozhodnutia nepripojil rozhodnutie o úprave rodičovských práv s vyznačením doložky vykonateľnosti.

31. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

32. V rámci posudzovaného kritéria ústavný súd s prihliadnutím na už uvedené požiadavky ochrany práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (svojím obsahom totožné so základným právom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy) vyplývajúce z judikatúry ESLP zohľadnil predovšetkým požiadavku výnimočnej rýchlosti konania kladúcu vyššie nároky na aktivitu konajúceho súdu a sprísňujúcu hodnotenie jeho prípadnej nečinnosti v priebehu súdneho konania.

33. Ústavný súd po preskúmaní postupu okresného súdu v napadnutom konaní zistil viaceré obdobia ničím neodôvodnenej nečinnosti, v ktorých okresný súd nekonal bez toho, aby mu v tom bránila zákonná prekážka, ako aj existenciu neefektívnej činnosti. Okresný súd bol nečinný v období od 29. júna 2018, keď vydal uznesenie č. k. 7 Em 1/2018-376 o zrušení opatrovníka – Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Michalovce maloletému dieťaťu na zastupovanie v konaní a ustanovil opatrovníka – Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Humenné do 21. novembra 2018, keď vyzval sťažovateľa na predloženie rozhodnutia, na podklade ktorého sa mal viesť výkon rozhodnutia, s vyznačením doložky vykonateľnosti, teda po dobu takmer 5 mesiacov. Takmer 4 mesiace trvalo okresnému súdu (uznesenie o zamietnutí sťažnosti povinnej z 17. februára 2020), kým rozhodol o sťažnosti povinnej proti rozhodnutiu o uložení pokuty podanej 22. októbra 2019. Ďalšie obdobie nečinnosti v trvaní viac ako 3 mesiace ústavný súd identifikoval v čase

od 17. februára 2020, keď bolo vydané uznesenie o zamietnutí sťažnosti povinnej proti uzneseniu o uložení pokuty z 26. septembra 2019, do 28. mája 2020, keď okresný súd zaslal povinnej opakovanú výzvu na podrobenie sa právoplatnému a vykonateľnému súdnemu rozhodnutiu.

34. Mimo spomenutých období okresný súd konal v zásade plynulo, riadiac sa relevantnou právnou úpravou. Po podaní návrhu na nariadenie výkonu rozhodnutia (a pred vydaním rozhodnutia o tomto návrhu) okresný súd v súlade s § 3 ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 207/2016 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti výkonu rozhodnutia vo veciach maloletých, zisťoval, či sa povinná podrobuje rozhodnutiu a či existujú ospravedlniteľné dôvody, pre ktoré sa mu podrobovať nemôže. V rámci právnych nástrojov, ktoré okresnému súdu poskytuje Civilný mimosporový poriadok, sa okresný súd obmedzil na využitie výzvy povinnej na dobrovoľné plnenie rozhodnutia, upozornil ju na následky neplnenia povinností z rozhodnutia a vyzval orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na poskytnutie súčinnosti vo veci výkonu rozhodnutia. Súbežne s nariadením výkonu rozhodnutia 29. apríla 2019 bolo sťažovateľovi a povinnej nariadené podrobiť sa poradensko-psychologickému procesu na referáte poradenstva-psychologických služieb po dobu 6 mesiacov od právoplatnosti uznesenia. Po doručení správy o ukončení psychologického poradenstva zo strany povinnej okresný súd uložil povinnej pokutu vo výške 50 € v zmysle § 382 CMP z dôvodu nesplnenia povinnosti napriek výzve súdu podrobiť sa výkonu súdneho rozhodnutia.

35. Uvedené nástroje sa však vzhľadom na dĺžku obdobia od podania návrhu na výkon rozhodnutia (13. februára 2018) nejavili ako postačujúce na to, aby sa striedavá osobná starostlivosť realizovala a zodpovedala vykonateľnému súdnemu rozhodnutiu. Vzhľadom na obdobie v trvaní 2 a pol roka, počas ktorého nebola striedavá osobná starostlivosť od jej nariadenia realizovaná, v záujme zachovania a rozvoja pozitívneho vzťahu maloletého k sťažovateľovi je v tomto smere potrebné prisvedčiť sťažovateľovi, že okresný súd mohol zvážiť aj využitie ďalších opatrení, ktoré mal v zmysle platnej právnej úpravy k dispozícii. Právny poriadok ponúka v tomto zmysle celú škálu donucovacích opatrení, ktoré napomáhajú oprávnenému rodičovi dosiahnuť výkon práva

na starostlivosť o maloleté dieťa, a to napr. nariadenie pojednávania na účel zistenia dôvodov, pre ktoré povinná nerešpektuje vykonateľné súdne rozhodnutie, s cieľom prijatia účinnejších opatrení, nariadenie psychologického poradenstva rodičom a maloletým deťom s cieľom odstrániť odcudzenie, opakované uloženie pokuty až do výšky 1 000 € za každé jednotlivé porušenie povinnosti vyplývajúcej z rozhodnutia. Ústavný súd uznáva, že voľba prostriedkov smerujúcich k výkonu rozhodnutia vo veci je na plnej úvahe všeobecného súdu, avšak súčasne poznamenáva, že v situácii, keď povinná bez ospravedlniteľného dôvodu odmieta plniť vykonateľné súdne rozhodnutie, bez relevantného dôvodu ukončí poskytované nariadené psychologické poradenstvo a následne na základe dlhodobej nerealizácie striedavej osobnej starostlivosti a s ňou súvisiaceho možného ochladenia citových väzieb medzi maloletým dieťaťom a sťažovateľom podá návrh na zmenu starostlivosti o maloleté dieťa, všeobecný súd by mal zvažovať aj využitie ďalších (iných) opatrení, ktoré právny poriadok ponúka a ktoré majú napomôcť oprávnenému rodičovi dosiahnuť výkon striedavej osobnej starostlivosti. V prípade, že miernejšie prostriedky ako výzva na dobrovoľné splnenie povinnosti, súdom nariadené psychologické poradenstvo, mediácia či opakované uloženie pokuty za neplnenie uloženej povinnosti nedonútia povinnú rešpektovať súdne rozhodnutie a po podrobnej dôkladnej úvahe zohľadňujúcej možné negatívne dôsledky takto prijatého opatrenia vo vzťahu k maloletému dieťaťu, založenej zároveň na dôslednom zistení skutkového stavu, je na zvážení všeobecného súdu, či pristúpi aj k využitiu najradikálnejšieho opatrenia v podobe uskutočnenia výkonu súdneho rozhodnutia.

36. Ústavný súd tak hodnotí, že napriek okresným súdom prijatým opatreniam jeho postup dôsledne nerešpektoval špecifický charakter napadnutého konania, vyžadujúci si prístup s osobitnou starostlivosťou, v dôsledku čoho nebol naplnený osobitý účel základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorým je v danom prípade pružnosť konania garantujúca promptnosť donucovacej moci štátu zabezpečujúcej vynútenie plnenia povinností vyplývajúcich zo súdnych rozhodnutí vo veciach starostlivosti o maloleté deti. Na základe vyhodnotenia uvedených kritérií (predmet konania a jeho význam pre sťažovateľa, celková nečinnosť okresného súdu v trvaní 12 mesiacov, ako aj neefektivita napadnutého konania ako celku)

dospel ústavný súd k záveru, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní porušené bolo (bod 1 výroku nálezu).

37. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

38. Sťažovateľ sa vo svojej ústavnej sťažnosti tiež domáhal, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov. Vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu ešte ukončené, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vyslovil príkaz adresovaný okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu).

VI.

Primerané finančné zadosťučinenie

39. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

40. Podľa § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva a slobody sťažovateľa, je povinný sťažovateľovi priznané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

41. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiadal priznať finančné zadostučinenie v sume 8 500 € v dôsledku ujmy, ktorá mu bola spôsobená postupom okresného súdu v napadnutom konaní. Svoj uplatnený nárok odôvodnil tým, že „*Maloletý [REDAKOVANÉ] je mojím jediným dieťaťom. Odmalička som sa oňho osobne staral, prevažne ja som zabezpečoval jeho osobnú starostlivosť. Po dobu 3 rokov, z toho 2,5 roka od začatia konania o výkon rozhodnutia, som s maloletým nerealizoval styk ani striedavú osobnú starostlivosť. Bol som absolútne vylúčený z realizácie svojich rodičovských práv a povinnosti. Syna som nemohol vychovávať, nemohol som sa s ním hrať, byť účastný pri jeho školských či mimoškolských aktivitách. Snáď nemusím zdôrazňovať, že kontakt rodiča s maloletým dieťaťom je významným činiteľom ovplyvňujúcim nielen osobnosť a charakter dieťaťa, ale aj rodiča. Citovú ujmu, ktorú trpím absenciou starostlivosti o svoje dieťa nedokážem slovne ani len vyjadriť. Osobitne poukazujem na to, že byť spolu je pre rodiča a jeho dieťa podľa ustálenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva základným prvkom rodinného života a všetky vnútroštátne opatrenia, či prekážky, vrátane priesťahov v konaní, sú aj zásahom do práva chráneného článkom 8 Dohovoru. Neustále som zaťažovaný zo strany súdu a Referátom poradensko-psychologických služieb ÚPSVaR v Humennom šetreniami, účasťami na akýchsi zmierovacích konaniach, ktoré k ničomu nevedú a traumatizujú ma.*“.

42. Cieľom primeraného finančného zadostučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

43. Podľa zásad spravodlivosti a s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľa, berúc do úvahy predovšetkým nečinnosť a neefektívny postup okresného súdu, povahu prejednáwanej veci, ale tiež to, že aj sťažovateľ sa pričínil o predĺženie napadnutého konania, ústavný súd považoval za odôvodnené sťažovateľovi priznať finančné zadostučinenie v sume 1 000 € (bod 3 výroku tohto nálezu).

VII. Náhrada trov konania

44. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

45. Sťažovateľ si v ústavnej sťažnosti uplatnil nárok na náhradu trov konania pred ústavným súdom.

46. Ústavný súd v zmysle § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde rozhodol o náhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním. Náhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) vykonané v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2020 v sume 177 € (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky) a tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2020 v sume 10,62 € (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Výsledná suma, ktorú ústavný súd priznal sťažovateľovi ako náhradu trov právneho zastúpenia, preto predstavovala sumu 375,24 €.

47. Ústavný súd nepriznal úhradu za úkon právnej služby (stanovisko k vyjadreniu okresného súdu), pretože toto vyjadrenie neobsahovalo žiadne skutočnosti významné pre jeho rozhodnutie.

48. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku (bod 4 výroku tohto nálezu)).

49. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. októbra 2020

Luboš Szigeti
predseda senátu